

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

**Övningsinriktning för beredskapsmyndigheter på
nationell och regional nivå avseende
samverkansövningar under 2022-2026**

Ert datum

Er referens

Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar
KC -UT-ÖV
Enheten för övning

Beslut

Detta beslut om övningsinriktning gäller de myndigheter som anges i bilaga till förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap. Övningsinriktningen gäller för samverkansövningar på nationell och regional nivå samt för övningar inom EU och internationellt i vilka svenska myndigheter deltar aktivt¹.

Samverkansövningar utmärks av att ha fokus på samverkan på olika nivåer och mellan olika samhällssektorer. Övningsinriktningen gäller under perioden 2022-2026 och kommer vid behov revideras² vartannat år i samband med de fördjupningsperioder som infinner sig två gånger per femårig övningsperiod³.

Syfte och läsanvisning

Övningsinriktningen syftar till att stödja myndigheter att utveckla förmågor att hantera olyckor, kriser och krig genom att lyfta fram prioriterade förmågor, samt ett antal konkreta aspekter som ska övas. Myndigheterna ska vid samverkansövningar som de är ansvariga för, formulera syfte och mål med stöd av sin behovsanalys och denna övningsinriktning.

Dokumentet är strukturerat utifrån de prioriterade förmågorna med en beskrivning av tillhörande aspekter. Därefter följer generella utgångspunkter som stödjer planering av övningsverksamheten. Dokumentet ska läsas som en helhet där kapitlen kompletterar varandra utifrån olika perspektiv. Målet är att skapa en bredare förståelse för hur man kan uppnå samlad förmågeutveckling genom samverkansövningar. Utifrån behovet att möta aktörernas skiftande förmåga ska övningsinriktningen stödja utformningen av samverkansövningar

¹ Med aktivt deltagande avses här medverkan i någon form (i övning, i motspel, som observatör).

² Revidering genomförd under 2024 och beslutad 2024-11-21

³ Varje 5-årig övningsperiod påbörjas med en 6 månaders fördjupningsperiod som ska vara fri från övningsgenomförande i syfte att frigöra tid för lärande, erfarenhetsutbyte, metodutveckling. Femåriga övningsperioder är en del av Nationella strategin för systematiskt övningsverksamhet (MSB 2019-01143)

genom att lägga grund för val av förmågor och aspekter som ska övas, samt val av ambitionsnivå.

Att arbeta systematiskt med övningsverksamhet

Övningarnas planering, genomförande, utvärdering och erfarenhetshantering ska syfta till att utveckla den samlade förmågan och stärka samhällets krisberedskap i hela hotskalan. Modellen nedan är hämtad från den *Nationella strategin för systematisk övningsverksamhet*, och illustrerar de olika delområden som tillsammans utgör grunden för en systematisk övningsverksamhet inom området krisberedskap och civilt försvar.

Figur 1. Systematiskt arbete med övningsverksamhet

Delområdet övningsinriktning beskriver de förmågor som samverkansövningar ska fokusera på. Att utveckla förmåga med utgångspunkt i en gemensam bild av vilka de centrala behoven i samhället är, bidrar till att bygga en beredskap som är likvärdig i landet, oavsett aktör och geografisk placering⁴.

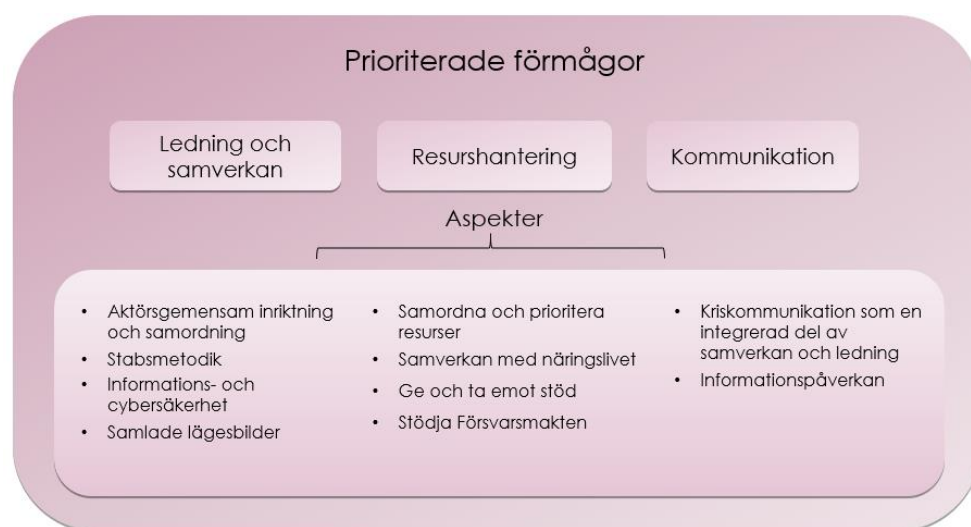
⁴ Nationella strategin för systematisk övningsverksamhet MSB 2019–01143

Inriktning och prioriterade förmågor 2022-2026

Prioriterade förmågor är de *centrala förmågor som behöver finnas på plats för aktörsgemensam hantering i hela hotskalan*⁵. För perioden 2022-2026 är följande förmågor prioriterade att öva:

- Ledning och samverkan
- Resurshantering
- Kommunikation

Eftersom de prioriterade förmågorna är omfattande, har de brutits ned i underliggande aspekter som skapar konkreta förutsättningar att öva de prioriterade förmågorna. Att öva utifrån en samlad bild av hela krisberedskapen skapar förståelse för att förmågorna är beroende av varandra. Övningsinriktningen stödjer därmed aktörerna, enskilt och tillsammans, att uppnå ändamålsenlig inriktning och samordning av resurser, åtgärder och kommunikation.

Figur 2. Prioriterade förmågor med förutsättningsskapande aspekter

⁵ Nationell risk och Förmågebedömning MSB 2020–00988

Metod och material

För att identifiera förmågorna har ett omfattande analysarbete genomförts med utgångspunkt i utvärderingsresultat från genomförda samverkansövningar mellan 2016-2020. Det aggregerade utvärderingsresultatet har visat att aktörerna övat olika förmågor i varierande omfattning. De har byggt upp en grundläggande kunskap, och i flera fall kommit längre och vidareutvecklat färdigheter. Ett stort fokus har legat på samverkan och ledning kopplat till totalförsvarsplaneringen. Förmågor kopplade till resurshantering har övats i mindre skala. Utvärderingsresultatet har därefter analyserats mot myndighetens olika analys- och inriktningsarbeten, som fokuserar på det framtida behovet. Mer information om analysunderlaget finns beskrivet i dokumentet Övningsinriktningens analysunderlag⁶.

Aspekter

Aspekterna, tillsammans med stöd av myndigheternas fleråriga övningsplaner och behovsanalyser, syftar till att skapa förutsättningar att öva de prioriterade förmågorna. Aspektbeskrivningarna ska stödja aktörerna att formulera egna mål och syften utifrån *vad* som ska övas samt *hur* det kan övas genom att identifiera aktiviteter som övningen ska omfatta. Kopplingen till relevanta utbildningar och publikationer ska ytterligare stödja den samlade förmågeutvecklingen. Mer information om hur aspekterna kan stödja övningsverksamhet finns sammanfattat i Övningsinriktning - introduktion.ppt⁷.

---

⁶ Övningsinriktningen Analysunderlag MSB 2021-06755

⁷ Övningsinriktningen 2022-2026 - Introduktion MSB 2021-06755

	<h2 style="text-align: center;">Aktörsgemensam inriktning och samordning</h2>
<p>Vad:</p>	<p>Att med samverkande aktörer kunna inrikta, leda, samordna och därefter prioritera gemensamma uppgifter. Aktörerna ska tillämpa sin kunskap om konkreta uppgifter och arbetssätt som de har att utföra tillsammans, samt veta vad de har för mandat och vad uppgifterna har för beroenden vad gäller samhällsviktig verksamhet⁸ och kritisk infrastruktur. Samhällsviktig verksamhet definieras som verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.</p>
<p>Hur:</p>	<p>Genom att öva samverkan med andra aktörer på olika nivåer (nationellt, regionalt, sektorer, civo, lokalt, men även internationellt samt privat och offentligt) och skapa ett helhetsperspektiv (systemsyn) för nationell krishantering. Förtydliga det geografiska områdesansvaret med fokus på metoder, mandat, beslutsfattande samt att identifiera och utföra gemensamma uppgifter och genomföra prioriteringar.</p>
<p>Utbildning som stöd:</p>	<p>Aktörsgemensam ledning och samverkan ingår i de flesta av MSB:s utbildningar:</p> <ul style="list-style-type: none"> Beredskap för kriser och krig (webbkurs) Grundkurs i samhällsskydd och beredskap Stabsarbete – en introduktion webbkurs, Stabsmetodik grundkurs och fördjupningskurs samt Stabschefskurs Kriskommunikation - grundkurs Tjänsteman i beredskap (TiB-kurs) Högre kurs i samhällets krisberedskap och totalförsvaret – steg 1 och 2 Totalförsvaret - grundkurs Regelverk och ansvar i totalförsvaret <p>Se msb.se för aktuella webbkurser inom krisberedskap, civilt försvar och totalförsvaret</p>
<p>Publikationer:</p>	<p>Gemensamma grunder – ramverk för ledning och samverkan⁹</p>
<p>Källa:</p>	<p>NRFB MSB 2020–00988 TFÖ Utvärdering Delrapport övningsaktivitet 1 MSB 2019–14974–37 KC-ÖS Samlad analys MSB 2021–06755 Planeringsinriktningen för det civila försvaret MSB 2021-2025 2020 11-442 Handlingskraft - handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021-2025. FM 2021-I 7683:2 MSB 2020-16261-3 SAMÖ 2023 – utvärderingsrapport MSB2215 SLUTREDOVISNING AV REGERINGSUPPDRAGET (JU2022/02410) Pröva förmågan avseende rapportering under höjd beredskap MSB 2022-09417</p>

⁸ Samhällsviktig verksamhet definieras som verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet. (läs mer på www.msb.se/samhallsviktigverksamhet)

⁹ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/gemensamma-grunder--ramverk-for-samverkan-och-ledning>

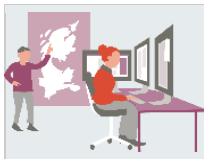
	Stabsmetodik (strukturerat arbets sätt)
Vad:	<p>Aktörerna ska, vid samhällsstörningar, kunna arbeta i en stab inom den egna organisationen samt kunna samverka med andra på olika nivåer (nationellt, regionalt, sektorer, civo, lokalt för att säkra inriktning och samordning. Genom att agera på ett strukturerat sätt stärks förmågan att hantera samhällsstörningar, både hos enskilda aktörer och i samhället som helhet.</p>
Hur:	<p>Genom att öva praktiska ledningsmetoder för ledning och samverkan som t.ex. befintliga metoder, rutiner, hantera och dela säkerhetsskyddsklassificerade data, verktyg, roller, samverkansforum, beslutsfattande, geografiska områdesansvaret, signalskydd, ISF- stöd och funktioner, samt hantering av bl.a. Rakel, SGSI och WIS. Planera för omställning till krigsorganisation och kontinuitetshandling samt hur verksamheten även behöver kunna bedrivas från alternativa och skyddade ledningsplatser under störda förhållanden, och i vissa fall mobilt.</p>
Utbildning som stöd:	<p>Stabsarbete - En introduktion (MSB webbkurs) Stabsmetodik – grundkurs och fördjupningskurs Stabschefskurs</p>
Publikationer:	<p>Vägledning för beslutsfattande i samband med samhällsstörningar (MSB1135) Vägledning för lokal ISF (MSB1378) Arbeta i ett ISF-stöd: samverkan och ledning, vägledning för lokal ISF (MSB1382) Stabsarbete - utbildningsmaterial för egen organisation¹⁰ Gemensamma grunder – ramverk för ledning och samverkan¹¹</p>
Källa:	<p>NRFB MSB-2020-00988 Syntes erfarenheter och lärdomar (COVID) MSB 2020-09990-2 PM fokusområden (COVID) MSB 2020-09990-1 KC_ÖS Samlad analys MSB 2021-06755 Gemensamma grunder (rapport enkät, resultat, analys och slutsats) Handlingskraft - handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021-2025. FM 2021-I 7683:2 MSB 2020-I6261-3 SAMÖ 2023 – utvärderingsrapport MSB2215 SLUTREDOVISNING AV REGERINGSUPPDRAG (JU2022/02410) Pröva förmågan avseende rapportering under höjd beredskap MSB 2022-09417</p>

¹⁰ utbildningsmaterial för egen organisation kommer att publiceras i slutet av 2024 på msb.se

¹¹ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/gemensamma-grunder--ramverk-for-samverkan-och-ledning>

	Informations- och cybersäkerhet
Vad:	<p>Informations- och cybersäkerhet omfattar säkra och robusta kommunikationer, signalskydd samt hantering och delning av säkerhetsskyddade uppgifter. Det innebär att skydda och lagra information utifrån krav på tillgänglighet, riktighet och konfidentialitet. I detta ingår att skydda den egna verksamheten mot oönskade händelser i digitala miljöer, samt att genomföra olika analyser (t.ex., informationsvärdering och informationsklassificering) för sina respektive verksamheter.</p>
Hur:	<p>Genom att öva befintliga rutiner, utrustning, system och lokaler. Att kunna upprätta lägesbilder med fokus på cyberområdet på olika nivåer samt hantera och dela skyddsvärd information, både med offentliga och privata aktörer. Nyttja relevanta tekniska system (t.ex. GIS) och behörighetskrav, datalagring och samtidigt kunna hantera informations- och cybersäkerhet.</p>
Utbildning som stöd:	<p>DISA (Digital informationssäkerhetsutbildning för alla), Grundläggande säkerhetsskyddsutbildning (Webbkurs) Operativ informationssäkerhetskurs, Taktisk informationssäkerhetskurs Signalskydd – en introduktion (webbkurs) Hantering av säkerhetsskyddsklassificerade handlingar (MSB webbkurs) Signalskydd – en introduktion (MSB webbkurs)</p>
Publikationer:	<p>Samlad informations- och cybersäkerhetshandlingsplan för åren 2019–2022: redovisning (MSB 1875) Nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet Skr. 2016/17:213</p>
Källa:	<p>NRFB MSB-2020–00988 Syntes erfarenheter och lärdomar (COVID) MSB 2020–09990-2 KC-ÖS Samlad analys MSB 2021–06755 PM fokusområden (COVID) MSB 2020–09990-1 Handlingskraft - handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021-2025. FM 2021-I 7683:2 MSB 2020-I6261-3 SAMÖ 2023 – utvärderingsrapport MSB2215 SLUTREDOVISNING AV REGERINGSUPPDRAG (JU2022/02410) Pröva förmågan avseende rapportering under höjd beredskap MSB 2022-09417 NATO Baseline Req 2021 DPP(2021)0007_ENCLOSURE1</p>

Samlade lägesbilder

Vad:	<p>En samlad lägesbild är urval av information från flera aktörer som sammanställs i form av beskrivningar och bedömningar av läget för att ge överblick, förståelse och underlag till beslut och åtgärder i det aktörsgemensamma arbetet.</p> <p>Samlade lägesbilder sammanställs för att underlätta förståelse för det inträffade. Med hjälp av samlade lägesbilder kan vi underlätta bedömningar av händelsen och dess konsekvenser för att kunna vidta lämpliga och samordnade åtgärder, enskilt eller aktörsgemensamt. Samlade lägesbilder är därmed betydelsefulla för att kunna nå insikter och förståelse för att hantera konsekvenserna av det inträffade.</p> <p>Samlade lägesbilder kan användas för att förebygga och hantera konsekvenser av samhällsstörningar i framtida kriser och höjd beredskap. De består av information som beskriver händelsen, konsekvenser, åtgärder, resurser och aktörer.</p> <p>Samlade lägesbilder kan redovisas muntligt, skriftligt eller visualiseras via teknikstöd. En samlad lägesbild kan bestå av en mängd olika typer av information som presenteras detaljerat eller översiktligt sammanställt.¹²</p>
Hur:	<p>Genom att öva roller, ansvar, metod och tekniska verktyg när det gäller att upprätta en lägesbild och analysera innehållet enligt författningsstyrda rapporteringsvägar. Fokus bör ligga på händelse- och åtgärdsanalys, målgruppsanalys, skade- och konsekvensanalys samt försörjningsanalys. Vidare bör innehållet jämföras mot problemformuleringar och hypotesprövningar. Därefter dela informationen om händelseutvecklingen, tillståndet, den förväntade utvecklingen, tillgängliga resurser inom respektive ansvarsområde samt om vidtagna och planerade åtgärder till relevanta myndigheter samt som beslutsunderlag till regeringen. Målet är att tydliggöra samt fördjupa förståelsen för syftet och innehållet med lägesbilden</p>
Utbildning som stöd:	<p>Stabsarbete – en introduktion (webbkurs) samt Stabsmetodik – grundkurs och fördjupningskurs</p> <p>Tjänsteman i beredskap (TiB-kurs)</p>
Publikationer:	<p>Samlad lägesbild (information, checklistor och mallar)¹³</p>
Källa:	<p>NRFB MSB-2020-00988</p> <p>Syntes erfarenheter och lärdomar (COVID) MSB 2020-09990-2, PM fokusområden (COVID) MSB 2020-09990-1</p> <p>TFÖ Utvärdering Delrapport övningsaktivitet 1 MSB 2019-14974-37</p> <p>KC-ÖS Samlad analys MSB 2021-06755</p>

¹² <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/gemensamma-grunder--ramverk-for-samverkan-och-ledning/arbetsatt/lagesbild/>

¹³ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/gemensamma-grunder--ramverk-for-samverkan-och-ledning/arbetsatt-checklistor-och-mallar/samlad-lagesbild/>

	<p>Handlingskraft - handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021-2025. FM 2021-I 7683:2 MSB 2020-I6261-3 SAMÖ 2023 – utvärderingsrapport MSB2215 SLUTREDOVISNING AV REGERINGSUPPDRAG (JU2022/02410) Pröva förmågan avseende rapportering under höjd beredskap MSB 2022-09417 NATO Baseline Req 2021 DPP(2021)0007_ENCLOSURE1</p>
--	--

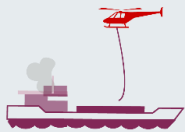
	<h2>Samverkan med näringslivet</h2>
<p>Vad:</p>	<p>Samhällsviktig verksamhet utförs i betydande omfattning av privata aktörer. I hanteringen av en samhällsstörning som påverkar behov och tillgång till resurser inom samhällsviktig verksamhet, ska offentliga och privata aktörer samverka kring kontinuitetshantering, försörjningsanalyser och operativ hantering av resurser. Det handlar om att bygga upp kunskap om varandras behov, produktion, beredskapslagring, varuflöden och logistik samt kontakter med producenter, huvudsakligen inom näringslivet.</p>
<p>Hur:</p>	<p>Genom att etablera kontakter med relevanta företag och branschorganisationer inom ansvarsområdet för att skapa förutsättningar att tillsammans öva samverkan avseende behovsanalys (behov av varor och tjänster). Genomföra försörjningsanalyser, operativ hantering av resurser, planering av beredskapslagring och informationsdelning osv.</p>
<p>Utbildning som stöd:</p>	<p>Försörjningsberedskap – en introduktion (webbkurs) Kontinuitetshantering – webbkurs Metod för kontinuitetshantering – grundkurs Metod för kontinuitetshantering - fortsättningskurs</p>
<p>Publikationer:</p>	<p>Lista med viktiga samhällsfunktioner – Utgångspunkt för att stärka samhällets beredskap – MSB1844 (2023) Lista med viktiga samhällsfunktioner, utgångspunkt för att stärka samhällets beredskap – MSB1844 (2023) Metod för identifiering av samhällsviktig verksamhet – MSB1408 (2023) Vägledning för att identifiera samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret MSB2275 (2023) Strategi för försörjningsberedskap med fokus på samverkan med näringslivet 2021-2030 - MSB1784 Planering för försörjning av varor och tjänster – en vägledning till myndigheter för höjd beredskap och krig - MSB1765 Läs mer om Samhällets beredskap och företagens roll på msb.se¹⁴</p>
<p>Källa:</p>	<p>NRFB MSB-2020–00988 Syntes erfarenheter och lärdomar (COVID) MSB 2020–09990-2 TFÖ Utvärdering Delrapport övningsaktivitet 1 MSB 2019–14974–37 Totalförsvaret-2021-2025-prop.-20202130 Krigets krav – En samlad bedömning av förmågan inom totalförsvaret MSB 2022-08173-31</p>

¹⁴ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/foretag-och-totalforsvaret/samhallets-beredskap-och-foretagens-roll/>

	Kraftsamling – Försvarsberedningens rapport om inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret DS-202334
--	--

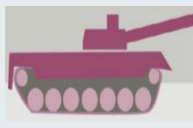
	<h2>Samordna och prioritera resurser</h2>
<p>Vad:</p>	<p>Resurser inbegriper materiella och personella resurser som är tillgängliga och som kan införskaffas eller skapas vid hantering av samhällsstörningar. Berörda myndigheter ska ha underlag och planer som möjliggör inriktning och samordning vid uppkomsten av en samhällsstörning som påverkar behov och tillgång till resurser.</p>
<p>Hur:</p>	<p>Genom att öva förmågan att tillsammans med andra aktörer prioritera tillgängliga resurser kopplat till aktörsgemensamma uppgifter och samhällsviktig verksamhet, samt identifiera de resurser och infrastruktur som krävs för att upprätthålla denna verksamhet samt beroendeförhållanden inom den egna organisationen och med samverkande aktörer.</p>
<p>Utbildning som stöd:</p>	<p>Försörjningsberedskap – en introduktion (webbkurs) Kontinuitetshantering – webbkurs Metod för kontinuitetshantering – grundkurs Metod för kontinuitetshantering – fortsättningskurs Vårdlandsstöd (webbkurs)¹⁵</p>
<p>Publikationer:</p>	<p>Metod för för identifiering av samhällsviktig verksamhet MSB1408 (2023)</p>
<p>Källa:</p>	<p>NRFB MSB-2020-00988 Syntes erfarenheter och lärdomar (COVID) MSB 2020-09990-2 PM fokusområden (COVID) MSB 2020-09990-1 Planeringsinriktningen för det civila försvaret MSB 2021-2025 2020 11-442 SAMÖ 2023 – utvärderingsrapport MSB2215 Kraftsamling – Försvarsberedningens rapport om inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret DS-202334</p>

¹⁵ Publiceras jan 2025

	<h2>Ge och ta emot stöd</h2>
<p>Vad:</p>	<p>Att ge och ta emot stöd ska stärka aktörers uthållighet och därmed förmåga att upprätthålla samhällsviktiga funktioner. Stödet omfattar nationella (t.ex. militära, frivilligresurser, FFO:er) och/eller EU, internationella samt bilaterala (Värdlandsstöd/Host Nation Support HNS) förstärkningsresurser.</p>
<p>Hur:</p>	<p>Genom att öva samverkan kring roller, ansvar, mandat, funktioner, informationsutbyte, logistik samt ledning och samordning för att lämna, ta emot och nyttja nationella och internationella förstärkningsresurser, t.ex. personalförsörjning, juridiska förutsättningar (avtal), geografiska platser och klarlagd infrastruktur för mottagande och vidare transport av internationella och civila resurser.</p>
<p>Utbildning som stöd:</p>	<p>Nato och civil beredskap – en introduktion (webbkurs) Värdlandsstöd (webbkurs)¹⁶</p>
<p>Publikationer:</p>	<p>Fältguide för myndigheters samverkan med frivilliga och frivilligorganisationer under en kris MSB956–juni2016 Vägledning i att ta emot internationellt stöd MSB927 Sveriges frivilliga försvarsorganisationer: så backar de upp myndigheter och kommuner MSB1201 Så bidrar frivilliga till god beredskap: vägledning MSB 1912 Rekrytera och utbilda Offentliga aktörers samverkan med frivilliga försvarsorganisationer och frivilliga i civil beredskap MSB1909 Vägledning i frivilligsamverkan för offentliga aktörer¹⁷ Mottagandet av internationellt civilt och humanitärt stöd : Stärkt förmåga till värdlandsstöd vid höjd beredskap och fredstida kriser MSB2268 mars 2024</p>
<p>Källa:</p>	<p>NRFB MSB-2020–00988 Syntes erfarenheter och lärdomar (COVID) MSB 2020–09990-2 PM fokusområden (COVID) MSB 2020–09990-1 Totalförsvaret 2021-2025-prop.-20202130 Handlingskraft - handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021-2025. FM 2021-I 7683:2 MSB 2020-I6261-3 Krigets krav – En samlad bedömning av förmågan inom totalförsvaret MSB 2022-08173-31</p>

¹⁶ Publiceras jan 2025

¹⁷ <https://www.msb.se/sv/annesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/frivilliga/vagledning-i-frivilligsamverkan-for-offentliga-aktorer/>

Stödja Försvarsmakten

Vad:	För att säkerställa en samlad förmåga i totalförsvaret är det viktigt att arbetet med en sammanhängande totalförvarsplanering genomförs på nationell, regional och lokal nivå, både av offentliga aktörer och näringslivet för att identifiera samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret. Beroendet mellan civilt och militärt försvar påverkar den samlade förmågan i totalförsvaret, och därför bör uthålligheten och förmågan till ömsesidigt stöd stärkas. Försvarsvilja hos befolkningen är en förutsättning för ett robust totalförsvar. Samtliga aktörer inom totalförsvaret behöver bidra till att både stärka försvarsviljan i fredstid och att bibehålla den då den utmanas
Hur:	Genom att öva ansvarsförhållanden, beredskapsplaner och planeringsantaganden samt planering för snabb omställning till krigsorganisation med bemanningsplanering. Klargöra Försvarsmaktens roll och behov samt hur civila aktörer kan möta behovet och prioritera resurser enligt gällande regelverk. Begreppen ”försvarsvilja och värna civilbefolkningen” bör operationaliseras utifrån aktörens egen verksamhet, dvs. vad dessa begrepp innebär i praktiken och vad som behöver genomföras (konkreta uppgifter) för att uppnå försvarsvilja.
Utbildning som stöd:	Beredskap för kriser och krig (webbkurs) Högre kurs i samhällets krisberedskap och totalförsvar Totalförsvar - grundkurs Regelverk och ansvar i totalförsvaret Totalförsvarsjuridik – tillämpningskurs Folkrätt för den civila delen av totalförsvaret - Grundkurs
Publikationer:	Krigets krav – En samlad bedömning av förmågan inom totalförsvaret MSB 2022-08173-31 Kraftsamling – Försvarsberedningens rapport om inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret DS-202334 Handlingskraft- handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021-2025. FM 2021-I 7683:2 MSB 2020-I6261-3 Erfarenheter från Ukraina : Lärdomar för det civila försvaret. Slutredovisning av regeringsuppdrag Fö2023/01325
Källa:	TFÖ Utvärdering Delrapport övningsaktivitet 1 MSB 2019–14974–37 Totalförsvaret-2021-2025-prop.-20202130 TFÖ-seminarium stödjande och fördjupande underlag MSB 2020–08409-289 Handlingskraft- handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021-2025. FM 2021-I 7683:2 MSB 2020-I6261-3 Krigets krav – En samlad bedömning av förmågan inom totalförsvaret MSB 2022-08173-31 Kraftsamling – Försvarsberedningens rapport om inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret DS-202334

	<h2>Kommunikation som en integrerad del av samverkan och ledning</h2>
<p>Vad:</p>	<p>Att integrera kommunikationsarbetet i arbetet med ledning och samverkan innebär att kommunikationsperspektivet finns med i varje del av hanteringen i en samhällsstörning. Ansvariga aktörer ska ge berörda information och rekommendationer som gör att de kan agera på ett sätt som stödjer det aktörerna vill uppnå i hanteringen. Den aktörsgemensamma kommunikationen till allmänheten syftar till att skapa gemensam förståelse kring en händelse. Det sker mellan aktörer, allmänhet och medier.</p>
<p>Hur:</p>	<p>Genom att inkludera kriskommunikationsperspektivet som en del av bedömningsarbetet för händelser, t.ex. hos chefer med operativt ansvar, ledningsgrupper, som en integrerad del av ISF-stödet samt i lägesbilden.</p> <p>Genom att öva befintliga strukturer och verktyg, planer och kanaler för kommunikation med allmänhet och medier, även under störda förhållanden. Identifiera målgrupper, fastställa gemensamt syfte för kommunikationen med respektive målgrupp, samt målgruppsanpassa budskapet och besluta om vilka kanaler som ska användas för att kommunicera dem.</p>
<p>Utbildning som stöd:</p>	<p>Kriskommunikation - grundkurs Stabsmetodik - fördjupningskurs</p>
<p>Publikationer:</p>	<p>Kriskommunikation för ökad effekt vid hantering av samhällsstörningar En vägledning om att integrera kommunikation i samverkan och ledning (MSB1266) Nya vägar för risk- och kriskommunikationen: för dig som är kommunikatör i offentlig sektor MSB2001 Aktörsgemensam kriskommunikation- Checklistor och mallar för kriskommunikation¹⁸</p>
<p>Källa:</p>	<p>NRFB MSB-2020-00988 TFÖ Utvärdering Delrapport övningsaktivitet 1 MSB 2019-14974-37 KC-ÖS Samlad analys MSB 2021-06755 Syntes erfarenheter och lärdomar (COVID) MSB 2020-09990-2 PM fokusområden (COVID) MSB 2020-09990-1 SAMÖ 2023 – utvärderingsrapport MSB2215</p>

¹⁸ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/gemensamma-grunder--ramverk-for-samverkan-och-ledning/arbetssatt-checklistor-och-mallar/aktorsgemensam-kriskommunikation/>

Informationspåverkan¹⁹

Vad:	Informationspåverkan är potentiellt skadlig kommunikation som främmande makt eller deras ombud ligger bakom (medvetet eller omedvetet). Att kunna identifiera och möta informationspåverkan med hjälp av gemensamma budskap är en viktig del i hanteringen av samhällsstörningar i hela hotskalan.
Hur:	Genom att öva hantering av informationspåverkan som förekommer inom ramen för påverkanskampanjer, t.ex. genom samverkan med andra för att uppnå snabb samordning av gemensamma budskap, kan aktörerna utveckla förmågan att identifiera och möta informationspåverkan.
Utbildning som stöd:	Skydd mot informationspåverkan (Webbkurs) Skydd mot informationspåverkan – Grundkurs, Fördjupningskurs, Tillämpningskurs & Träning ²⁰
Publikationer:	Att möta informationspåverkan: handbok för kommunikatörer (MSB1260)
Källa:	NRFB MSB-2020-00988 Syntes erfarenheter och lärdomar (COVID) MSB 2020-09990-2 PM fokusområden (COVID) MSB 2020-09990-1

¹⁹ Den nya myndigheten för psykologiskt försvar kommer att ansvara för övningar inom området informationspåverkan. Aspekten kan därför komma att uppdateras vid nästa version av Övningsinriktningen.

²⁰ <https://www.mpf.se/>

Planering av övningsverksamhet

Som underlag för både enskild och aktörsgemensam planering och genomförande av samverkansövningar, ska myndigheter som omfattas av beredskapsförordningen²¹ ansvara för att personalen vid myndigheten får den utbildning och övning som behövs för att den ska kunna utföra sina uppgifter vid fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Myndigheterna ska också informera MSB om sin övningsverksamhet för att den ska kunna samordnas med den övningsverksamhet som MSB och Försvarsmakten planerar.²² MSB har rutiner avseende rapportering av planerad övningsverksamhet och erbjuder stöd i utveckling av fleråriga övningsplaner.²³ Planeringen av samverkansövningar bör följa de treåriga övningsperioder som anges i den nationella strategin för systematisk övningsverksamhet.²⁴ Planeringen ska även stödja aktörernas kompetensutveckling inom övningsverksamhet för att kunna delta i planering, genomförande och utvärdering av samverkansövningar i rollen som lokal övningsledare (LÖL) och lokal utvärderingsledare (LU), där kurser ges inom respektive funktionsområde.²⁵

Finansiering av övningsverksamhet

Statliga myndigheter har ett eget ansvar för att öva sin personal inför fredstida kriser och höjd beredskap²⁶. Medel från anslag 2:4 söks i konkurrens med andra utvecklingsprojekt, och prioritering av medel från anslag 2:4 sker i enlighet med för anslaget gällande inriktning²⁷. Anslag 2:4 kan finansiera samverkansövningar med fler än två aktörer, och ska då avse merkostnader för övningsplaneringen, genomförandet och utvärderingen. Det ska finnas ett tydligt syfte med övningen och en plan för utvärdering och erfarenhetshantering. Övningen ska vara i linje med Nationell strategi för systematisk övningsverksamhet samt denna övningsinriktning.

Lärande från övningsverksamhet

Erfarenhetshantering vid övning innebär att erfarenheter och lärdomar om styrkor och brister i förmågan att hantera olyckor och kriser identifieras på ett strukturerat sätt, hela vägen från planeringsprocessen, under övningens genomförande, ända till det färdiga utvärderingsresultatet.

En framgångsfaktor för att uppnå resultat är en bra uppdragsdialog innan den konkreta övningsplaneringen påbörjas. I dialogen specificeras mål som bygger på Övningsinriktningen och är grundade i aktörernas egna behovsanalyser. I uppdragsdialogen bör även formerna för genomförandet och utvärdering samt

---

²¹ Förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap.

²² Förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap.

²³ <https://www.msb.se/sv/utbildning--ovning/systematisk-ovningsverksamhet/flerariga-ovningsplaner>

²⁴ Nationella strategin för systematisk övningsverksamhet MSB 2019–01143

²⁵ <https://www.msb.se/sv/utbildning>

²⁶ Förordning om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap, 9 § (2015:1 052)

²⁷ https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/finansiering/anslag_2_4_myndigheter/

erfarenhetshandling av övningen diskuteras. Varje aktör måste enskilt ta ställning till på vilket sätt och med vilka resurser aktören har möjlighet att delta.

Vid en större, komplex övning är det lämpligt att tidigt i processen utse en funktion med ansvar och kompetens att fånga upp och omhänderta lärdomar från övningen, så att de på bästa sätt kommer till nytta för organisationen.

Totalförvarsplanering och övningsverksamhet

Övningar och utvärderingar utgör stöd i analys-, planerings- och uppföljningsarbetet för att öka förmågan inom totalförsvaret. De förmågor som utvecklas inom totalförsvaret för att möta ett väpnat angrepp, ska även kunna användas för att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar i fredstid. Övningsinriktningen syftar därför även till att stödja aktiviteter som avser att pröva planer och utveckla förmågan inom totalförsvaret. I Handlingskraft²⁸, Forsvarsmaktens och MSB:s gemensamma handlingsplan för en sammanhängande planering för totalförsvaret, anges sex fokusområden som initialt bör prioriteras i planeringen för att öka förmågan och bidra till att uppnå det övergripande målet för totalförsvaret. Dessa fokusområden överensstämmer med prioriterade förmågor och aspekter i övningsinriktningen. Handlingskraft och övningsinriktningen utgör stöd för totalförsvarets aktörer i syfte att uppnå en sammanhängande totalförvarsplanering under försvarsbeslutsperioden 2021-2025.

Övningsverksamhet och Gemensamma grunder – ramverk för ledning och samverkan

Gemensamma grunder -ramverk för ledning och samverkan har tagits fram för att underlätta aktörsgemensam inriktning och samordning. Ramverket innehåller koncept, förhållningssätt, arbetssätt samt mallar och checklistor som stödjer detta. Utvärderingsrapporter visar att de aktörer som genomfört kompetenshöjande aktiviteter som utgått framtidigare arbeten med gemensamma grunder har också uppnått större förståelse för utmaningar och behov i samband med hanteringen av samhällsstörningar. Därför bör övningsverksamheten utgå från Ramverket i arbetet med planering av olika övningsaktiviteter.

EU- Nato och internationell övningsverksamhet

De förmågor som beskrivs i denna övningsinriktning är även relevanta för övningsverksamhet inom EU, Nato och internationellt samarbete där svenska myndigheter deltar aktivt.²⁹ Utgångspunkten är att Sverige bygger förmåga

---

²⁸ Handlingskraft- Handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021-2025. FM2021-1 7683:2 MSB2020-16261-3

²⁹ Med aktivt deltagande avses här medverkan i någon form (i övning, i motspel, som observatör).

tillsammans med andra. Samverkan som övas nationellt på regional och nationell nivå är därför en central dimension i övningsverksamhet med EU, Nato och internationella aktörer. Syftet med samverkan är att stärka vår samlade förmåga att hantera kriser, krig och samhällsstörningar. Aktörerna bör således genomföra övning, övningssegment eller övningsinslag som belyser samverkan med internationella aktörer. Det kan ske i mindre eller mer omfattande grad, från inslag i en workshop, omfallstänkande i något scenario, som en del i en seminarieövning, till mer omfattande format som fältövning eller samverkansövning. Det viktiga är att alla aktörer är medvetna om möjliga implikationer vid samverkan inom EU, Nato och med andra internationella aktörer under kris och krig.

Enligt raminstruktion (Fö 2023/01701)³⁰ ska de myndigheter som deltar i Natos civila beredskapsarbete tillvarata Nato och de allierades erfarenheter av att arbeta med Natos sju civila förmågekrav för att utveckla Sveriges krisberedskap och civilt försvar. Förmågorna har stor likhet med de områden som är prioriterade för utvecklingen av det svenska civila försvaret³¹.

---

³⁰ <https://www.regeringen.se/contentassets/6d3e4c712db3414a9a8ac3bfd7ef515/instruktion-for-myndigheters-verksamhet-i-nato.pdf>

³¹ <https://www.msb.se/sv/om-msb/internationella-samarbeten/nato-samarbete/natos-civila-beredskapsarbete/>

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar
Enheten för övning (KC UT ÖV)
Publikationsnummer: reviderad MSB2517 – november 2024
ISBN: 978-91-7927-578-5